

Posudek na Disertační práci

MUDr René Foltán

Genioglossus advancement v chirurgické terapii obstrukčního spánkového syndromu

Posuzovaná disertační práce byla vypracována na Stomatologické klinice 1. Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze, pod vedením školitele Prof. MUDr Jiřího Mazánka, DrSc a za spolupráce se spánkovou laboratoří Neurologické kliniky 1.LF, vedené Prof. MUDr Karlem Šonkou, DrSc. Jejím podkladem byla vyšetření pacientů a jejich operace v letech 1999 – 2004.

Práce formátu A4 je předložena na 115 jednostranně tištěných stranách, na kvalitním papíře s prvotřídní tiskařskou úpravou, v tvrdých deskách. V prvních 5 kapitolách je na 45 stranách vyložena podstata obstrukčního spánkového apnoického syndromu, cíl výzkumu, vyšetřovací metody a možnosti terapie s akcentem na terapii chirurgickou. Kapitoly 6 – 9 rozebírají v souboru pacientů jejich klinické nálezy, výsledky chirurgického zákroku cestou posunu úponu m. genioglossus a fixací jazyky, poskytují diskusi a závěr. Po těchto 42 stranách následuje dvoustránkový závěr, 80 citací použité literatury na 10 stranách a příloha dotazníku spavosti pacientů. V textu disertační práce je zařazeno 16 tabulek, z nich asi polovina barevných, 13 barevných grafů a 20 schemat, rtg snímků a obrázků, z nich opět část barevných.

V úvodních kapitolách autor rozebírá fyziologii spánku a principy jeho narušení vadnými morfologickými a neuromuskulárními vztahy při nádechovém spuštění negativního intraluminálního tlaku v horních cestách dýchacích. Tento fenomén, projevující se u části populace relativně nevinným chrápáním, způsobuje u 5,7% mužů a 1,2% žen periodické ucpání faryngu a laryngu s apnoickou pauzou. Následnou hyperkapnií se postižený částečně budí, aby zrestauroval svalový tonus a uvolnil svůj nádech. Autor popisuje z vyšetřovacích metod fibroskopickou verifikaci retrovelofaryngeálního prostoru, vyhodnocení makroglosie dle Mallampatiho a kefalometrické analýzy na bočním snímku splachnokrania. Vysvětluje možnosti terapie zavedením pozitivního tlaku do dýchacích cest po celou noc metodou CPAP, velmi omezené možnosti terapie medikamentózní a pak hlavně - na 27 stranách - možnosti léčby chirurgické. Ty sestávají z tracheostomie, nosních operací, plastiky měkkého patra metodou plikace, zákroků na skeletu maxilly a mandibuly, z možnosti posunu inzerce m. genioglossus na mandibule a nakonec ze závěsu jazyky na cartilago thyreoidea. Zejména dvěma posledním se autor věnuje obsírně, neboť jsou předmětem jeho vlastní práce a analýzy.

Soubor vlastních pacientů autora představuje větší skupinu 782 osob, vyšetřených stomatologicky v rámci spolupráce se spánkovou laboratoří Neurologické kliniky, soubor 148 postižených vyšetřených kefalometrickou analýzou a nakonec hlavní soubor 43 osob, operovaných autorem. Z těchto operací bylo možno detailně zhodnotit 31 nemocných co se týče přesné morfologie horních cest dýchacích, provedeného zákroku – genioglossus advancement, v 17 případech ještě s kombinací fixace jazyky, a hlavně analýzu efektu operace na kefalometrickou morfologii a spánkové parametry saturace hemoglobinu, jakož i na architekturu spánku.

Hodnocení práce:

Téma práce se v posledních 2 desetiletích dostalo do popředí medicínské pozornosti, protože byly nalezeny souvislosti mezi kvalitou spánku a celkovým zdravím jedince. Poruchy vegetativního tonu, které provázejí spánkovou apnoei, s humorálními změnami zejména symptomatometickými, ohrožují postiženého kardiálními poruchami a hypertenzí. Při nedostatečnosti konzervativní léčby je chirurgický zákrok často jediným možným řešením.

Hledisko vyhodnocení chirurgické zkušenosti a analýzu dosažených efektů na kvalitu spánku zvládl autor prvotřídně. V rozboru morfologie splachnokrania je autor nepochybně zcela vyjimečným znalcem nejen v naší republice, ale i v širokém zahraničí. Výsledky somnografických záznamů zhodnotil s plnou pečlivostí, použil adekvátních statistických metod a čtenáři disertační práce je vyložil jasným způsobem. Rozsah zkušeností je unikátní, soubor pacientů významný. K omezení klinického souboru odstoupením některých operovaných od následného sledování má autor správně kritický postoj; přese všechny takovéto, životem dané redukce, zůstává soubor unikátní a velmi cenný.

Řeč disertační práce je plně srozumitelná, sémantická výstavba výstižná. Obrázky i grafy a statistické tabulky jsou prvotřídně informativní

Použitá literatura je čerstvého data, bohatá, a postihuje jádro problému s hlediska stomatologického i neurologického.

Připomínky recenzenta:

V některých úsecích práce je nadmíra zkratk, místy dokonce nevysvětlených - např. str.91 "mandibular inc. a/pg", "mand.alv.prog.". Nestomatolog má pak potíž se soustředěním na vlastní výklad.

K hodnocení efektů operací by čtenář uvítal také zmínku o subjektivní pocitech pacientů. Byť je uvedeno hodnocení denní spavosti, založené na dotazníku Epworthské škály, dověděli bychom se rádi též o narušení výslovnosti, vliv na polykací akt, žvýkání, subjektivní prožívání spánku s hodnocením ronchopatie, event. vyjádření členů rodiny.

Při fixaci kostního bloku mandibuly se provádí rotace o 90 stupňů. Nakolik tato torze ovlivní mobilitu jazyka a zda nenaruší cévní zásobení svalu?

Minimální překlapy jsem označil v textu.

Závěr:

MUDr René Foltán předložil unikátní práci o stomato-chirurgickém řešení spánkového obstrukčního apnoického syndromu. Rozsah jeho systematické práce se souborem pacientů, s použitím adekvátních vědeckých metod včetně statistiky, závažnost průkopnického tématu i práce s literaturou bohatě potvrzují jeho způsobilost pro tvořivou vědeckou práci. Podle zásad § 47 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách doporučuji tuto disertační práci uzнат za plně uspokojivou pro udělení titulu PhD. Ostatní náležitosti pro udělení titulu jsem neposuzoval.

4.9.2007

Prof. MUDr Pavel Kalvach, CSc

Neurologická klinika 3.LF, KU
Ruská 87, Praha 10